

126ste FacNieuws

Tweewekelijkse nieuwsbrief

5 april 2005

TOEKENNING VENI-SUBSIDIES

Op dinsdag 29 maart heeft NWO de uitslagen bekend gemaakt van de subsidietoekenningen in het kader van de NWO-Vernieuwingsimpuls. Aan 18 Utrechtse wetenschappers is een zogeheten VENI-subsidie toegekend à € 200.000 (maximaal). Hiermee kan de wetenschapper drie jaar lang onderzoek doen en ideeën ontwikkelen. NWO betaalt bijna zeventig procent van elke subsidie en de universiteit draagt ruim dertig procent bij. De drie honoreringen voor Natuur- en Sterrenkunde betroffen twee in de Sterrenkunde en één bij de Geschiedenis & Grondslagen.

Dr. J.A.E.F. (Jeroen) van Dongen (IGG)

'Einstein versus experiment en de geschiedenis van de quantumtheorie' *Natuurkundigen experimenteren: experimentele uitkomsten vormen natuurkundige theorieën en theoretische ideeën worden middels proeven getoetst. Deze wisselwerking heeft bijvoorbeeld de theorie voor het atoom, de 'quantumtheorie', tot stand gebracht. Albert Einstein daarentegen vond het doen van proeven helemaal niet zo belangrijk. Zou het ook daarvoor komen dat hij de quantumtheorie verwierp?*

Dr. P.G. (Peter) Jonker (Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics)

'Natuurkunde in extreme omstandigheden: zwarte gaten en neutronensterren'

Neutronensterren en zwarte gaten in ons melkwegstelsel woren bestudeerd met de nieuwste telescopen en satellieten. De metingen worden gebruikt om de structuur van de materie onder extreem hoge druk te onderzoeken en om de zwaartekrachttheorie van Einstein te testen.

Dr. M. (Maria) Lugaro (SIU)

'Van stof tot ster'

Door sterren geproduceerd kosmische stof is gevonden in meteorieten. In dit project wordt 'high-precision data' van de analyses van kosmische stof gebruikt om de vorming van elementen in sterren beter te begrijpen.

Zowel Peter Jonker als Maria Lugaro, (die thans nog verbonden is aan het Institute of Astronomy van de universiteit van Cambridge), gaan binnenkort samenwerken met dr. Onno Pols in de groep 'Stellar evolution & nucleosynthesis' van het Sterrenkundig Instituut.

De toelichtingen zijn afkomstig van de afd. Pers-communicatie van de UU.

EMERITAAT PROF. VAN HELDEN

Op 1 april 2005 is prof.dr. Albert van Helden officieel met emeritaat gegaan als hoogleraar van onze faculteit. Hij werd op 1 juni 2001 benoemd tot hoogleraar *Geschiedenis van de natuurwetenschappen* bij het Instituut voor de Geschiedenis en de Grondslagen van de Wiskunde en Natuurwetenschappen (het IGG). Daarvoor verbleef hij lange tijd in de Verenigde Staten, ondermeer als hoogleraar aan de Rice University in Houston, Texas. Daar bezette hij de prestigieuze Lynette S. Autrey leerstoel en heeft hij naam gemaakt met zijn studie van de geschiedenis van de astronomie. Albert van Helden is een autoriteit op het gebied van de ontwikkeling van de telescoop en de rol van dit instrument in de geschiedenis van de astronomie. Een reputatie die leidde tot vooraanstaande posities, zoals die van president van de History of Science Society.

Zijn interesse betreft ook de visuele aspecten van de wetenschap en het Galileo Project is hiervan een voorbeeld; een 'hypertekst' bron van informatie over het leven en werk van Galileo Galilei (1564-1642) en de wetenschap van zijn tijd. Andere specifieke aandachtsvelden binnen het onderzoek van prof. Van Helden zijn de kosmologie, de rol van het instrument in de geschiedenis der natuurwetenschappen en de Nederlandse natuurwetenschapper Chr. Huygens. Met zijn brede kennis van het gehele vakgebied heeft hij in de relatief korte periode, dat hij hier hoogleraar was, toch een onuitwisbare indruk achtergelaten. Zijn grote belangstelling voor

de geschiedenis van de Nederlandse wetenschap heeft aan de vergroting van de bekendheid daarvan in het buitenland stellig bijgedragen.

Op vrijdag 1 april vond zijn afscheids-symposium plaats. Uiteraard richtte het symposium zich helemaal op Galileo. Dat er over dit onderwerp nog steeds veel te melden valt, bleek wel uit de zeer uiteenlopende voordrachten. Niet alleen werd er ingegaan op de wetenschappelijke en politieke ontwikkelingen halverwege de 17de eeuw, er werd ook aandacht besteed aan de betekenis en functie van de door Galileo gebruikte diagrammen. En naast aandacht voor oude instrumenten was er ook aandacht voor de allernieuwste: de nog altijd groeiende on-line Galileo-archieven van het Florentijnse Instituut en Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschap.

Op het moment dat de aanwezigen bij het afscheidssymposium de centrale hal van het Minnaertgebouw betraden, op weg naar de receptie, zette het vermaarde Ricciotti Ensemble onder leiding van Bas Wiegens op overdonderende wijze het eerste deel in van de 25ste symfonie van Mozart. Het optreden was een verrassing voor Albert van Helden, georganiseerd door één van de orkestleden, drs. David Baneke, aio bij het IGG.

Vijf kwartier later dan de bedoeling was (maar dat lag slechts gedeeltelijk aan het orkest), vond een geanimeerde receptie plaats, waarbij de decaan prof. Will de Ruijter en prof. Dennis Dieks (IGG) hartelijke woorden van dank spraken.

Natuurlijk had prof. Van Helden het laatste woord (zie foto). De faculteit wenst hem graag een lange, maar vooral actieve en vruchtbare periode toe in zijn nieuwe hoedanigheid als emeritus hoogleraar.

Foto: Evert Landré

MASTERS AANMELDING 2005

Vrijdag 15 april a.s. vindt er van 10:00 tot 12:00 u. een Masteraanmeldingsochtend plaats in MG 202 en BBL 105.

De volgende programma's doen hieraan mee: Astrophysics, Chemistry & Physics, Experimental Physics, Meteorology, Physical Oceanography & Climate, Theoretical Physics, History & Philosophy of Science, Science Education & Communication, Science & Product Management.

In MG 202 is er van elk van de genoemde Masterprogramma's een vertegenwoordiger te vinden die eventuele vragen kan beantwoorden. M.b.v. een verkort formulier kan men zich aanmelden voor één van deze programma's. Formulieren en advies bij het invullen daarvan worden ook gegeven. In BBL 105 zal een aantal programma's zich nog eens extra presenteren.

NIEUW UU-BRIEFPAPIER

De UU is begonnen met het invoeren van nieuwe huisstijl voor het universitaire briefpapier. Het oude papier, waarbij ieder universitair onderdeel een eigen variant had van Sol en bijbehorende boog, wordt vervangen door een algemene lay-out. Er is ook geen onderscheid meer tussen voor- en volbladen. De UU hoopt hiermee meer eenduidigheid te brengen in de papieren huisstijl, en tegelijkertijd de overhead te verminderen. Het nieuwe briefpapier, waarop ook FacNieuws met ingang van dit nummer wordt gedrukt, is verkrijgbaar bij het magazijn van de IGF, in dozen van 1000 vel.

Voor Natuur- en Sterrenkunde is een sjabloon ontwikkeld dat de invoering van het nieuwe briefpapier moet vereenvoudigen. De sjabloon wordt centraal beheerd door de FCG en kan vanaf iedere PC worden gebruikt. De sjabloon biedt verschillende documentsoorten aan: brief, memo en fax. Er is ruimte voor afdelingsgebonden informatie zoals post- en bezoekadres. Brieven worden uitgevoerd in Nederlands- of Engelstalige versies.

De FCG is inmiddels bezig de sjabloon te installeren bij diensten en secretariaten. Voor informatie, installatie en aanpassingen van de sjabloon kan men contact opnemen met Roelof Ruules (R.Ruules@phys.uu.nl) of toestel 9089). Hij verzamelt ook restanten van het oude briefpapier.

IBL-ACCOUNT BIBLIOTHEEK

Wat is een IBL-account? Met een IBL-account kan vanaf elke werkplek literatuur worden aangevraagd. Aangevraagde fotokopieën of pdf-files worden rechtstreeks afgeleverd bij de aanvrager, pdf-files in principe binnen 24 uur. De tijdschriftenbanden in de magazijnen van de UB kunnen te leen gevraagd worden om zelf te kopiëren, maar met een IBL-account kan ook het desbetreffende artikel aangevraagd worden als fotokopie of in pdf-file.

De boeken die d.m.v. een IBL-account worden aangevraagd, zullen worden afgeleverd bij de bibliotheek die het IBL-account heeft toegekend. Wil men de boeken afhalen bij de bibliotheek Natuur- en Sterrenkunde dan moet die bibliotheek ook het IBL-account hebben toegekend. U kunt een elders toegekende IBL-account laten overschrijven c.q. muteren. De bibliotheekmedewerker verstrekt u desgewenst graag meer informatie.

Voor het aanvragen van een IBL-account is een geldige bibliotheekpas verplicht. De aanvraagformulieren vindt u in de bibliotheek of op de website. Kosten voor het IBL-account worden voor medewerkers gedragen door de faculteit Natuur- en Sterrenkunde.

>>> A G E N D A <<<

ORATIES

woensdag 13 april 2005

Oratie door prof.dr. L.T.G. (Bert) Theunissen (IGG), bijzonder hoogleeraar vanwege de KNAW bij de faculteit Natuur- en Sterrenkunde, met leeropdracht: *Wetenschapsgeschiedenis, in het bijzonder de sociaal-culturele geschiedenis van de negentiende- en twintigste-eeuwse natuurwetenschap*. Aanvang: 16:15, aula Academieggebouw, Domplein 29.

PROMOTIES

De promoties van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde vinden plaats in het Academieggebouw van de Universiteit Utrecht, Domplein 29. Na afloop receptie.

Voor toelichtingen wordt verwezen naar de Agenda op de website van de UU.

maandag 18 april 2005

drs. Z. Kádár
The polygon representation of three dimensional gravitation and its global properties

promotor: prof.dr. G. 't Hooft
copromotor: dr. R. Loll

aanvang: 14:30

donderdag 21 april 2005

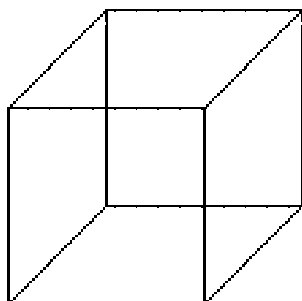
drs. N. Bastian
Studies on the formation, evolution and destruction of massive star-clusters

promotor: prof.dr. H.J.G.L.M. Lamers
copromotor: dr. M. Kissler-Patig

aanvang: 12:45

COLLOQUIA, SYMPOSIA, E.D.

dinsdag 5 april 2005

Natuurkundig Gezelschap te Utrecht
dr. R. van Ee (Helmholtz Instituut, UU): *Bi-stabiliteit: een neurofysisch venster op bewuste waarneming*
aanvang: 20:00, Grote Collegezaal fac. Aardwetenschappen, ingang Buys Ballot Laboratorium, Princetonplein 5.
Méer informatie op de website:
www.phys.uu.nl/nat-gez/

woensdag 13 april 2005

SIU/SRON Colloquium
dr. Daniel Müller (Instituut for teoretisk astrofysikk, Oslo):
Catastrophic cooling in solar coronal loops
aanvang: 15:30, BBL 768

woensdag 13 april 2005

Colloquium Inst. Theoretische Fysica
dr. Niels Obers (Niels Bohr Institutet, København): *Titel wordt nader bekend gemaakt*
aanvang: 16:00 thee/koffie 15:45), BBL 105B

vrijdag 15 april 2005

Ornstein Colloquium
prof.dr. Paul van Loosdrecht (Solid State Physics, RUG): *Moving charge density waves*
aanvang: 16:00, OL 260

woensdag 20 april 2005

SIU/SRON Colloquium
drs. Nate Bastian (SIU): *Stellar complexes in the hierarchy of star formation*
aanvang: 15:30, BBL 768

SPORTDAG

donderdag 21 april 2005

Sportdag voor medewerkers van de Universiteit Utrecht, georganiseerd door Sportcentrum 'Olympos', met de volgende onderdelen: darts, klaverjassen, squash, tennis, volleybal en voetbal. Aanmelden kan vóór 8 april bij de sportdesk van Sportcentrum 'Olympos', Uppsalalaan 3, De Uithof. Verdere informatie is te vinden op:
www.olympos.nl/uusportdag

FACNIEUWS

Voor FacNieuws 126 en een overzicht van alle nummers zie:
<http://www1.phys.uu.nl/facnieuws/>

Redactie van FacNieuws

Evert Landré BBL 160a tel. 5322
Saskia Meesters BBL 152 tel. 3047
Peter Mertens BBL 155 tel. 2725
Roelof Ruules BBL 011e tel. 9089

e-mail: facnieuws@phys.uu.nl

VOLGENDE FacNieuws:
FacNieuws 127 verschijnt op
dinsdag 19 april 2005

DEAD LINE FacNieuws 127:
vrijdag 15 april 2005